

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

УДК 340.12

doi: <https://doi.org/10.33270/01222302.7>

Костицький М. В. – доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, заслужений юрист України, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2093-2513>

Потреба використання цілісної методології в сучасній юридичній науці

Актуальність. Методологічне забезпечення юридичного пізнання нерозривно пов'язане з об'єктивними процесами інтеграції наукового знання на сучасному етапі та переходом до цілісного пізнання на межі філософії, науки, мистецтва, теології, езотерики, суспільствознавства. Цілісне знання «Про Все», що сформувалося за часів Піфагора, згодом було розроблене та диференційоване. Нині настає період нового великого синтезу. Можна стверджувати, що завершується 2,5-тисячний виток спіралі, ми наближаємося до нового цілісного знання, однак уже на вищому рівні. Юриспруденція є невід'ємною частиною такого всезагального знання. Тому метою нашого дослідження є розроблення підходу до вирішення проблемних питань вияву цілісної методології в юридичній науці. **Методологія.** У дослідженні використано низку методологій, пов'язаних «горизонтально» між собою. Це цілісна, діалектична, історична, системна, лінгвістична методологія з притаманними їй методами пізнання. **Наукова новизна.** Це одне з перших досліджень, присвячене питанням цілісної методології загалом, її застосуванню в пізнанні, зокрема в юридичній науці. Розвинуто інтегративний, системний, єднісний підходи до юридичного пізнання. **Результати дослідження.** Пізнання є невід'ємним атрибутом людської життєдіяльності. За діалектичної єдності Матерії та Свідомості відображення Дійсності має різну специфіку в різних сферах пізнання. Однак для всіх його різновидів, усіх сфер формується цілісний підхід, що ґрунтується на цілісній методології. Такий підхід є запорукою подальшого розвитку юридичної науки та пізнання в ній. **Практична значущість.** З огляду на те, що юридична практика тісно пов'язана з юридичною наукою, розвиток останньої, посилення її методологічного арсеналу дасть змогу вдосконалити і юридичну практику, правозастосування, розуміння права ширше, ніж лише волі держави, втіленої в юридичній формі. За умови усвідомлення цілісного підходу юристи-практики наближаться до людини, реального суспільного й індивідуального життя, історичних обставин, у яких ми перебуваємо.

Ключові слова: цілісність; інтеграція; синтез; знання; цілісна методологія; юридична наука.

Вступ

Початок ХХІ ст. є не лише виявом новітніх тенденцій у розвитку науки, а й продовженням того «великого синтезу» філософії, науки, теології, мистецтва, техніки, який стартував у другій половині попереднього століття. У цьому синтезі здебільшого не помічають зв'язок з попередньою історією науки, її місцем у суспільній свідомості, а головне – того, що виток диференціації форм суспільної свідомості та видів наукового знання, який тривав 2,5 тисячі років, закінчився і чітко виявляється процес інтеграції наукового знання, його видів, наукових дисциплін і галузей науки в єдину надгалузь – Меганауку, чи Мегасаєнс (megascience). Щоправда, тенденції створення Меганауки досліджують у зв'язку з потребами практики багаторічних досліджень за допомогою найновітніших технічних засобів, прикладів, установок. Особливості становлення Мегасаєнс розглядав професор Гарвардського університету Пітер Галісон (Galison P.) у своїх публікаціях з кінця 80-х років минулого століття. Це книги «Як закінчуються експерименти» (1987), «Образ і логіка: Матеріальна культура мікрофізики» (1997) і стаття «Колективний автор» (2018) [1; 2].

Учений засвідчив, що результати сучасних експериментів, зокрема фізичних, залежать від теоретичних очікувань і переваг експериментаторів, їх теорій та поглядів, а також зауважив, що теорії за результатами аналізу даних експерименту можуть докорінно змінювати погляди про те, що належить, а що – не належить до досліджуваного явища. Цікавим є спостереження П. Галісона про те, що вже немає моноліту «республіки фізиків», а дедалі активніше виявляються «теоретики», «експериментатори» й «інструменталісти». На його думку, ці види спеціалістів входять до «різних культур», хоча вони змушені співпрацювати, об'єднуватися в «колаборації», навіть перебуваючи на значній відстані один від одного. Кількість членів таких «колаборацій» сягає вже понад тисячу осіб і повсякчас збільшується [3]. У першій третині ХХ ст. виразним став розрив між теоретичною і експериментальною діяльністю в науці, зокрема, пов'язаною із залежністю від обладнання. Таке обладнання може мати колосальні розміри й астрономічну вартість. Наприклад, Великий адронний колайдер (ВАК) розміщено в тунелі діаметром 27 км, лише один з його детекторів має вагу 12 500 т і коштує 4332 млн швейцарських франків. Міжнародний термо-

ядерний реактор (JTEP) матиме вартість 16 млрд євро, Європейський центр синхротронного випромінювання (ESRF) коштував 3,5 млрд євро, Європейський рентгенівський лазер – 1 млрд євро. Крім того, проміжок часу від появи ідеї до будівництва таких надустановок іноді триває десятиліттями. Проектування термоядерного реактора (JTER) розпочалося у 80-х роках ХХ ст., і лише 2006 року підписано Конвенцію про його будівництво, що стартувало 2010 року. Закінчення створення такого реактора та проведення перших експериментів заплановано на 2025 рік. Напевно, ще більших фінансових затрат і довших строків потребують програми космічних досліджень. Нові дані на підтвердження чи заперечення гіпотез і теорій про Макро- і Мікросвіт, структуру матерії, «зародження» Всесвіту, зв'язок свідомості й матерії тощо без застосування надaparатів і величезних асигнувань отримати неможливо. То чи можна стверджувати, що час геніальних мудреців, мислителів минув? І що інструменти, обладнання, апаратура й «інструменталісти», які їх обслуговують, є невіддільними в сучасному науковому пізнанні? На нашу думку, усі ці інструменти є «протезами», без яких сьгоднішня наука обійтися не може. Головним у науковому пізнанні, як і тисячі років тому (у будь-якому пізнанні), був і залишається вчений, талановитий чи геніальний, який не лише за допомогою формальної чи математичної логіки, спостереження, вимірювання, експерименту, абстрагування, екстраполяції, формалізації, математичного моделювання, рефлексії, а й через інсайт, осяяння може пізнавати сутність і різновиди Буття.

Загалом зазначимо, що проблематика єдиної, цілісної методології в науці є недостатньо дослідженою, передусім у контексті правознавства. Окремі психологічні аспекти цього питання відображено в працях Х. М. Левітта, З. Моррилла, К. М. Коллінза, Дж. Л. Ризо [4; 5]. Також слід зауважити про роботи В. Левічева з Вільнюського університету, присвячені методологічним проблемам саме юридичної науки [6].

Матеріали та методи

Якщо в природничонауковій сфері пізнання нового досягають завдяки синтезу знань та пізнавальних засобів і методологій з превалюванням апаратних, інструментальних методів, то в гуманітарних і соціальних науках головним інструментом вченого залишаються творча інтуїція, логічна і лінгвістична методології та вже згадуваний інсайт.

Апаратні методи проникають нині в гуманітарні та соціальні науки. Ілюстрацією можуть слугувати застосування поліграфів у торгівлі, бізнесі, психології, юридичній практиці та виникнення нової галузі наукового знання –

поліграфології [7]. Комп'ютери стають невід'ємними інструментами соціологічних, психологічних, економічних, політологічних досліджень. Не є винятком юридична теорія і практика. Можна стверджувати, що процеси й тенденції, притаманні природничим наукам, виявляються (частково) і в науках гуманітарних та соціальних.

Якщо ХХ ст. стало століттям формування «Великої» науки, яка переходить у Мегануку (Мегасаєнс), і це ми бачимо на прикладі природничих і технічних наук, то вже на переломі століть і в ХХІ ст. дедалі чіткіше виявляється синтез (інтеграція) наукового знання загалом. Видається, що такий синтез не є відособленим, це частина (підсистема) Великого синтезу, який виглядає як синтез філософії науки, теології, мистецтва, техніки та розроблення універсального знання «про все». Не можна стверджувати про унікальність і неповторність такого стану й процесу. Понад 2,5 тисячі років тому першим і єдиним, хто синтезував ці сфери людського знання та поєднав їх з езотерикою, астрологією, психологією, суспільствознавством, медициною та етикою, був Піфагор (несправедливо замовчувана й забута особа геніального мудреця і мислителя). Ще за життя вчений зазнав тотальної критики, а стародавні філософи, які керувалися цілісним ученням Піфагора та його трактатами, згадували про нього вряди-годи (Платон – раз, Арістотель – двічі). Нині нам відомо про молодшого сучасника Піфагора Геракліта як автора формули *panta rei* (усе тече і змінюється), а також висловлювань про те, що не можна двічі ввійти в одну річку, про вічний лоґос. Гералікт як людина одіозна й мізантропічна стверджував, що Піфагор – видатний мислитель, водночас заявляв, що Піфагорове вчення – це «понасмикування» з різних джерел, у якому власне Піфагорового нічого немає, і що багатознайство розуму не навчає [8].

Результати та обговорення

Конкуренція, нетерпимість, заздрість, недоброзичливість, прагнення до вищості над іншими не нові в людській сутності. Беззаперечним є факт, що Піфагор створив універсальне, цілісне знання «про Все» синтезувавши мудрість стародавніх єгиптян, халдеїв, вавилонян, персів, фінікійців, євреїв, індусів (за твердженням Бхагаван Шрі Раджиніша (Ошо) – і китайців). Учення Піфагора є синтетичним, цілісним сплавом, яке ми називаємо знанням піфагорійським.

Кінець ХХ ст. завдяки дослідженням теоретичної та експериментальної фізики вирізняється трактуванням цілісності Матерії, Свідомості, невід'ємністю інформації, енергії, практичним формуванням єдиного інформаційного поля, яке виглядало як

ноосфера, відкрита на теоретичному рівні академіком В. Вернадським. Одночасно на рубежі століття в Природі Землі почали відбуватися такі катастрофічні зміни, що філософи, езотерики, теологи розвивали тему «кінця світу». Крім того, «календар майя» закінчувався 2012 роком. Тож цей рік і стали вважати кінцем світу. У поясненні природних (а частково і соціальних процесів) уже не вдавалося ґрунтуватися на позитивній науці, оскільки виявилось, що такі пояснення можна отримати за допомогою езотерики. Цікавим є спостереження В. і Т. Тихоплавів про те, що священнослужителі різних релігій і культів готові були віддати життя за те, щоб ніхто нічого не дізнався про таємні документи й писання чи принаймні часточку духовних знань. І раптом у кінці ХХ ст. ця таємничість починає розсіюватися. Майже всі духовні групи у світі одночасно відкрили свої архіви. І нині в книжкових виданнях та мережі Інтернет можна знайти інформацію, яку тисячоліттями ретельно приховували [9]. Тобто людство через 2,5 тисячі років знову дійшло до того, що в поясненні й пізнанні Буття необхідно було ґрунтуватися не лише на філософському, науковому, технічному знанні, а й на езотеричному, теологічному, мистецькому. Тобто постала нагальна потреба цілісного підходу в пізнанні, визнанні об'єктивним знання, яке отримують не лише раціональним, а й ірраціональним, езотеричним способом. Така революційна зміна парадигми пізнання зумовлена цілісністю (єдністю) світу.

У філософії вже були спроби цілісного підходу (Я. Сметсон, 1926). Однак він зводився до проблеми співвідношення частини та цілого; визначення того, що ціле завжди більше, ніж сума його частин, зазначений автор запропонував новий термін для позначення новітнього підходу – «холізм». Холізм був антиподом механізму й редукціонізму у філософії та науці. Утіленням холізму був віталізм, гештальт-психологія, емерджентизм, теорія систем. У філософії він виявляється в методологічних доктринах Т. Куна, П. Феєрабенда. У соціальних науках холізм засвідчено в доктринах, які обґрунтовували примат держави, суспільства, народу, класу над окремими індивідами.

Наприкінці ХХ ст. холізм знову набуває характеристик, властивих змісту цілісності, які склалися історично ще з часів давньогрецької філософії. Згадуваний цілісний підхід Піфагора розвинув Платон у співвідношення єдиного множинного. Множинність речей у світі віднаходять свою цілісність лише в ідеї. В Арістотеля цілісність пов'язана із формою, а будь-яка річ неподільна щодо самої себе. А це й означає бути цілісним. Тобто ідеї Платона і

форма Арістотеля є цілісними, вони виходять за межі чуттєвого сприйняття. У Середньовіччі єдність і цілісність пов'язували з Богом. У Новий час відбулася диференціація знання і пізнання на галузі (що тривало до минулого століття). Завдяки філософії цілісним залишається Природа, яку і вивчають частинами чи в певних ракурсах науковці. Розум є об'єднавчим началом, яке забезпечує наукове пізнання. Щоправда, у такому пізнанні метод від загального до конкретного замінюється (передусім під впливом філософії та методології позитивізму) на метод від конкретного до загального. У ХХ ст. Природа вже не є основою цілісності. Історія наук втратила форму лінійної історії прогресу. Переважати стали не процедури узагальнення та формулювання загальних законів, які не приводили до цілісності, хоч і домінували в природознавстві, а контакти і взаємодія між окремими елементами плюралістичного світу. Власне вони і формують цілісність культури певного історичного періоду, спільноти людей на основі спільної релігії, загальної наукової парадигми чи іншої сукупності спільних інтересів членів соціуму. За цих обставин, на думку Л. Маркова, цілісність зміщується зі сфери абстрактної всезагальності в конкретну особливість події [10]. Певним уточненням чи навіть запереченням такої позиції є вчення В. Вернадського про ноосферу, який розглядав Всесвіт і людину як єдину цілісну систему з власним регулюванням (гомеостазисом) і пропонував розумну співдію з Космосом. Останній, за В. Вернадським, є цілісністю та протистоїть живій і неживій матерії. За постійного наростання сил Розуму у Всесвіті виявляється і космічний критерій прогресу. Мислитель неодноразово зауважував, що наука невіддільна від філософії і не може розвиватися за її відсутності. Він критично ставився до філософії Г. В. Ф. Геґеля та стверджував, що у ХХ ст. вона не відповідає науковому методу. Також В. Вернадський доводив, що наука в соціальному житті суттєво відрізняється від філософії та релігії тим, що вона однакова і єдина для всіх часів, соціальних середовищ і державних утворень. Між натуралістичною (природничо-науковою) і фізичною (науковою) картиною світу є відмінність. Обидві картини світу розвивалися достатньо інтенсивно й автономно.

Уже на початку ХХ ст., зазначає В. Вернадський, світ опинився на порозі новітнього синтезу знань про природу.

Тому натуралістична і фізична картини світу поступово зливаються в єдину наукову картину світу, хоча це потребувало цілого ХХ століття. На початку цього століття, акцентував В. Вернадський, зв'язок між історико-філологічними, природничими науками, мате-

матикою, логікою і філософією був незначним. Події після Першої світової війни докорінно змінили релігійну та філософську структуру людства, створили підґрунтя для єдиної всесвітньої науки, що охоплює все людство, даючи йому наукову єдність. Уперше в історії людство перебуває в умовах єдиного історичного процесу, що поширився на всю біосферу планети. Складні історичні процеси підійшли в ХХ ст. до створення єдиного цілого. Державне життя в усіх його виявах охоплено науковим мисленням у не знаному раніше ступені, розвиваються нові прикладні науки, нова методика [11].

Проблема об'єднання знань у єдину систему, співорганізація знань реалізовувалася як потреба практики і як об'єктивний процес, «ініційований» філософією для пояснення Буття, Світобудови, Світогляду. Ще 1989 року, виступаючи на Методологічному з'їзді в Києві, знаний філософ і методолог Г. Щедровицький зауважував, що морально-етичний світогляд залишається під впливом релігійної методології, а світосприйняття (напевно, наукове) продовжує диференціюватися. На його думку, інтегрованої світоглядної картини, побудованої на єдиних підставах, немає. Є калейдоскоп. І є нагальна проблема – потрібні нові форми інтеграції, нові форми доведення до цілісності всього світу мислення і діяльності [12].

Характеризуючи методологію діалектики в юриспруденції, ми у Великій українській юридичній енциклопедії зазначали, що один з головних принципів діалектики – всезагального зв'язку і взаємозалежності явищ – пов'язаний з принципом цілісності [13].

Юриспруденція (як теорія, так і практика) є доволі консервативною сферою людського життя, соціальної діяльності та соціальної свідомості. Лише наприкінці ХХ ст. в юриспруденції почали досліджувати системний метод як предтечу методу цілісного підходу. Уже в ХХІ ст. стало можливим (без обструктивної критики) говорити про інтегративну юриспруденцію. Цю лінію започаткували й розвивають філософи і теоретики права [14]. Спеціалісти з галузевих наук здебільшого не розуміють і не сприймають таких новітніх підходів. Залишаючись у полоні позитивістської методології та обстоюючи платформу легізму, вони відкрито не виступають проти філософського, соціологічного, психологічного, історичного підходів до права, але беззастережно отожднюють право і закон, стверджують, що право творить держава, вірять у форму, а не зміст права, закликають дотримуватися того, що встановила або ухвалила держава. Парадоксально, що юристи-практики застосовують правові позиції

Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини для обґрунтування своїх рішень, а певні юристи-науковці не можуть у своїх міркуваннях відійти від нормативізму. Тому цілісний підхід, цілісна методологія в юриспруденції лише починають утверджуватися. Тобто йдеться про цілісність як інтегрованість філософського, юридико-соціологічного, теоретико-догматичного та етичного підходів до права. Можливо, наступним етапом застосування цілісної методології в юриспруденції, зазначав Ж.-Л. Бержель, буде трактування права як продукту соціального порядку, виявів волі людини й суспільних груп, явищем матеріальних і моральних цінностей, ідеалом, реальністю, явищем історичним, нормативного порядку, комплексом внутрішніх вольових актів й актів підпорядкування свободи, актів примусу [15].

Окреслені тенденції з підходом до використання методології цілісності в юриспруденції, передусім у юридичній науці ще віддалені від усвідомлення цілісності загалом. Якщо в природознавстві цілісна методологія неминуха в пізнанні цілісного об'єкта у зв'язку з цілісністю та нерозчленованістю Природи, то в гуманітарних і суспільних науках, зокрема в юридичній науці, на перший погляд, такий об'єкт не проглядається. Чим він може бути: соціумом, суспільною дійсністю, життєдіяльністю нації, народу, цивілізації?

Достатнє усвідомлення потреби використання цілісної методології в юриспруденції відбудеться в перспективі, коли виразніше виявляться інтеграція і синтез філософії, науки, теології, мистецтва, літератури, езотерики, суспільствознавства в єдине вчення «Про Все». Тоді «зовнішня» інтеграція юридичної науки із філософією, етикою, психологією, політологією, соціологією, теологією і т. д. неминуче зумовлюватиме «внутрішню» інтеграцію юриспруденції (і як теорії, і як практики). Така інтеграція стиратиме міждисциплінарні бар'єри всередині публічного й приватного права, між матеріальними та процесуальними галузями, національним і міжнародним правом. Виявом «внутрішньої» інтеграції буде виокремлення в кожній галузевій юридичній науці філософської, теоретичної, методологічної, історичної та компаративістичної підсистем. Згодом цей перелік може бути доповнено психологічними, економічними підсистемами. Постає запитання: чи не забагато підсистем у новітній юриспруденції буде? Чи не загубиться, не втратиться власне юриспруденція від цього? Ми стверджуємо, що це буде справжня юриспруденція. Не спекулятивна, не догматична, не схоластична, а «жива», яка впливає із самого змісту суспільного життя, обґрунтовує свої правила на підставі всезагальних законів Буття,

Природи, загальнолюдської моралі й релігійних норм. Ця нова юриспруденція буде мати методологію пізнання цілісну методологію, а об'єктом пізнання – світ у його багатоманітності та єдності.

Висновки

Юридичне пізнання наявне в юридичній науці та практиці, що як комплекс називають юриспруденцією. Засобами такого пізнання є методології як певні світоглядні вчення з понятійно-категоріальним апаратом, підходи до пізнання, бачення його об'єкта крізь певну призму. Під час застосування цілісної методології такою призмою власне і є цілісність як властивість об'єктів, сукупності елементів, що їх

формують та організованих відповідно до певних принципів.

Цілісність чітко виявилася в науковому пізнанні на межі ХХ–ХХІ ст. передусім у природничих науках завдяки тому, що об'єктом пізнання цих наук є Природа. Однак у зв'язку з тим, що поділ на природничі, технічні, гуманітарні й соціальні науки є достатньо умовним, тенденції в природознавстві щодо цілісного підходу й застосування цілісної методології поширилися й на інші науки. Юридична наука як суспільна теж потребує використання цілісної методології. Це є запорукою подолання відособленості цієї науки, методології позитивізму й нормативізму, відходу від догматики та схоластики.

REFERENCES

- [1] Galison, P. (1987). *How Experiments End*. Chicago: The University of Chicago Press. P. 337.
- [2] Galison, P. (1997). *Image and logic: a Material Culture of Microphysics*. Chicago: The University of Chicago Press. P. 955.
- [3] Pronskih, V. (2015). Epistemologicheskaya razobshchennost eksperimentirovaniia v meganauke i podhody k eye preodoleniyu [Epistemological disunity of experimentation in megascience and approaches to overcome it]. *Epistemolog & Philosophy of science*, 43 (1), 207-222. DOI: <https://doi.org/10.5840/eps201543141> [in Russian].
- [4] Levitt, H.M. (2020). Methodological integrity: Establishing the fidelity and utility of your research. Reporting qualitative research in psychology : How to meet APA Style Journal Article Reporting Standards / ed. by H. M. Levitt. Washington : American Psychological Association. P. 29–41. DOI: <https://doi.org/10.1037/0000179-003>.
- [5] Levitt, H.M., Morrill, Z., Collins, K.M., & Rizo, J.L. (2021). The methodological integrity of critical qualitative research: Principles to support design and research review. *Journal of Counseling Psychology*. Vol. 68. Issue 3. P. 357–370. DOI: <https://doi.org/10.1037/cou0000523>.
- [6] Levičev, V. (2015). Holistic approach to legal research. *Teisé*. Vol. 95. P. 111-122. DOI: 10.15388/Teise.2015.95.7476.
- [7] Motlyah, O.I. (2022). Polihgrafologija [Polygraphy]. Kyiv : Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
- [8] Kostytskyi, M.V., & Kushakova-Kostytska, N. V. (2020). Etychni i pravovi pohlyady Pifahgora [Ethical and legal views of Pythagoras]. *Filosofski ta metodologichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 20 (2), 8-14. DOI: <https://doi.org/10.33270/02202002.8> [in Ukrainian].
- [9] Tihoplav, V., & Tihoplav, T. (2011). Krayon. Otkroveniia: chto my znaem o Vselennoy [Kryon. Revelations: What do we know about the universe]. Moscow: Eksmo. 320 p. [in Russian].
- [10] Novaya filosofskaya entsiklopedia [New Philosophical Encyclopedia]. (2010). Vols. 4. Moscow: Mysl [in Russian].
- [11] Vernadskyi, V. (2004). Naukova dumka yak planetarne yavyshe [Scientific thought as a planetary phenomenon. Chronicle: Ukrainian culturological almanac]. Kyiv: Khronika, pp. 57-58 [in Ukrainian].
- [12] Shchedrovitckii, G.P. (1997). *Filosofia. Nauka. Metodologiya* [Philosophy. The science. Methodology]. Moscow: Shk. kult. politiki [in Russian].
- [13] Kostytskyi, M.V. (2017). Dialektychnyi metod v yurisprudencii. Velyka ukrainska yurydychna encyklopedia [Dialectical method in jurisprudence. Great Ukrainian legal encyclopedia]. Vol. 2, (pp. 216-221) [in Ukrainian].
- [14] Timush, I.S. (2009). Integralnyi pohlyad na pravo [An integrated view of law]. Kyiv : Atika [in Ukrainian].
- [15] Petryshyn, O.V. (2017). Intehratyvna yurisprudenciia. Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia [Integrative jurisprudence. The Great Ukrainian Legal Encyclopedia]. (Vol. 2). Kharkiv : Pravo (pp. 306-310) [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Galison P. *How Experiments End*. Chicago: The University of Chicago Press. 1987. P. 337.
- [2] Galison P. *Image and logic: a Material Culture of Microphysics*. Chicago: The University of Chicago Press. 1997. P. 955.
- [3] Пронских В. Эпистемологическая разобщенность экспериментирования в меганауке и подходы к ее преодолению. *Epistemolog & Philosophy of science*. 2015. Vol. 43. Issue 1. С. 207–222. DOI: <https://doi.org/10.5840/eps201543141>.
- [4] Levitt H.M. Methodological integrity: Establishing the fidelity and utility of your research. Reporting qualitative research in psychology : How to meet APA Style Journal Article Reporting Standards. Washington : American Psychological Association. 2020. P. 29–41. DOI: <https://doi.org/10.1037/0000179-003>.

- [5] Levitt H.M., Morrill Z., Collins K.M., Rizo J.L. The methodological integrity of critical qualitative research: Principles to support design and research review. *Journal of Counseling Psychology*. 2021. Vol. 68. Issue 3. P. 357–370. DOI: <https://doi.org/10.1037/cou0000523>.
- [6] Levičev V. Holistic approach to legal research. *Teisė*. 2015. Vol. 95. P. 111-122. DOI: 10.15388/Teise.2015.95.7476.
- [7] Мотлях О. І. Поліграфологія : підручник. Київ : Освіта України. 2022. 550 с.
- [8] Костицький М. В., Кушакова-Костицька Н. В. Етичні і правові погляди Піфагора. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. Т. 20. № 2. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.33270/02202002.8>.
- [9] Тихоплав В., Тихоплав Т. Крайон. Откровения: что мы знаем о Вселенной. М. : Эксмо. 2011. 320 с.
- [10] Новая философская энциклопедия : в 4 т. М. : Мысль. 2010. Т. 4. 736 с.
- [11] Вернадський В. Наукова думка як планетарне явище. *Хроніка*. 2004. Вип. 57–58. 824 с.
- [12] Щедровицкий Г. П. Философия. Наука. Методология. М. : Шк. культ. политики, 1997. 656 с.
- [13] Костицький М. В. Діалектичний метод в юриспруденції. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Харків : Право, 2017. Т. 2 : Філософія права. С. 216–221.
- [14] Тімуш І. С. Інтегральний погляд на право : монографія. Київ : Атіка, 2009. 284 с.
- [15] Петришин О. В. Інтегративна юриспруденція. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Харків : Право, 2017. Т. 2. С. 306–310.

Стаття надійшла до редколегії 01.03.2022

Kostytsky M. – Doctor of Law, Professor, academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Professor of the Department of Philosophy of Law and of Legal Logic of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2093-2513>

The Need to use a Integrated Methodology in Modern Legal Science

Topicality. Methodological support of legal knowledge is inextricably linked with the objective processes of integration of scientific knowledge at the present stage and the transition to holistic knowledge at the junction of philosophy, science, art, theology, esoterics, social sciences. The holistic knowledge of "About Everything" that was characteristic of the time of Pythagoras was developed and differentiated. Now comes the period of a new great synthesis. It can be argued that the 2.5 thousandth spiral is coming to an end and we are approaching a new holistic knowledge, but at a higher level. Jurisprudence is an integral part of such universal knowledge. Therefore, the purpose of our study is to develop a view, understanding the problems of the peculiarities of the manifestation of a holistic methodology in legal science. **Methodology.** The study used a number of methodologies linked "horizontally". It is a holistic, dialectical, historical, systematic, linguistic methodology with their inherent methods of cognition. **Scientific novelty.** The author is one of the first to raise the question of holistic methodology in general, its application in cognition, including in cognition in legal science. Integrative, systematic, unified approaches to legal cognition are poured. **Research results.** Cognition is an integral attribute of human life. With the dialectical unity of Matter and Consciousness, the reflection of Reality has different specifics in different spheres of knowledge. But for all its varieties, for all areas characterized by a holistic approach based on a holistic methodology. This approach is the key to further development of legal science and knowledge in it. **Practical significance.** Based on the fact that legal practice is inextricably linked with the development of legal science, strengthening its methodological arsenal will improve legal practice, law enforcement understanding of law is broader than just the will of the state, expressed in legal form. With the awareness of a holistic approach, lawyers-practitioners will get closer to the person, real social and individual life, to the historical circumstances in which we are.

Keywords: integrity; integration; synthesis; knowledge; holistic methodology; legal science.